

N:o 132.

Af herr **A. V. Ljungmán**, om ökad statsbidrag till aflöning åt lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor.

Många skoldistrikt finnas i vårt land, hvilka till följd af sin utsträckning, splittring uti öar eller näs, befolkningens gleshet i särskilda delar eller andra lokala förhållanden erbjuda stora svårigheter i afseende på folkskoleväsendets ändamålsenliga ordnande. Genom att upprätta ett stort antal fasta folkskolor kunna skolväsendets behof visserligen tillgodoses äfven i dessa distrikt, men endast få af församlingarna i fråga äro i tillfälle att göra de betydande uppoffringar, som härför erfordras. Flera skoldistrikt hafva för den skull upprättat flyttande folkskolor med två eller tre stationer, men ändamålsenligare torde hafva varit att jemte egentliga folkskolor inrätta s. k. *mindre folkskolor*, hvarigenom skolornas antal utan allt för stor kostnad kunnat ökas.

Skoldistrikts minsta kostnad för läraren vid en folkskola är:

lärarens lön	kr. 600: —
ersättning för kofoder och vedbrand	» 150: —
bostad in natura, beräknad till	» 150: —
pensionsavgift	» 20: —
planteringsland	» 20: —

Summa kr. 940: —.

När statsbidraget, 400 kr., frånräknas, utgör skoldistriktets kostnad alltså	kr. 540: —
hvilket belopp efter 5 år ökas med	» 33: 33

Summa kr. 573: 33.

Skoldistrikts kostnad för läraren vid en mindre folkskola utgör:	
lärarens lön	kr. 300: —
bostad, beräknad till	» 50: —
	Summa kr. 350: —.

När statsbidraget, 200 kr., frånräknas, uppgår skoldistrikts kostnad alltså till kr. 150: —.

Således kunna *tre* mindre folkskolor upprättas för ungefärligen samma kostnad som *en* folkskola. I detta förhållande har man äfven att söka orsaken dertill att mindre folkskolor mångenstädes inrättats, oakadt staten ingalunda kan sägas hafva uppmuntrat dessa skolor, hvilka först vid 1887 års riksdag tillerkändes samma förmån, som förut kommit småskolorna till del.

För åtnjutande af samma bidrag, som lemnas småskolorna, ställer staten på mindre folkskolans lärare högre fordringar, nemligen att de icke blott undergått samma examen som småskolelärarinnorna utan derjemte af vederbörande folkskoleinspektör erhålla särskildt intyg om »förmåga och skicklighet att biträda vid undervisning i folkskola». När så är förhållandet, att lönevilkoren för en lärarinna vid en mindre folkskola i allmänhet icke äro förmånligare än för en småskolelärarinna, hvilket åter har sin grund i det för båda lika statsbidraget, är heller icke att undra öfver, om en duglig småskolelärarinna föredrager anställning vid en småskola, der arbetet är långt lättare. I följd häraf hafva lärarekrafterna vid de mindre folkskolorna icke alltid blifvit de bästa; och mången folkskoleinspektör har, för att icke beröfva ett fattigt skoldistrikt en del af det väl behöfliga statsbidraget, ansett sig icke böra ställa fordringarna på dessa lärare nog höga och neka det erforderliga intyget för erhållande af det fulla statsbidraget.

Under närvarande förhållanden finnes emellertid stor utsigt att kunna bringa de mindre folkskolorna i ett sådant skick, att deras verksamhet fullt motsvarar ändamålet. Talrika från folkskolelärareseminarium utexaminerade lärare och lärarinnor äro nemligen utan sysselsättning i brist på platser. Om nu skoldistriktet och staten öka sina bidrag till de mindre folkskolorna, under förutsättning att de förestås af examinerade folkskolelärare eller folkskolelärarinnor, så att lönen från 300 ökas till 350, 400, 450 och 500 kronor, och statsbidraget utgår med två tredjedelar deraf, vinnes den dubbla förmånen, att platser kunde beredas nämnda lärare och lärarinnor, och att de mindre folkskolorna skulle utan någon allt för stor kostnad kunna upphjelpas ur det förfall, hvori de nu stundom befinna sig.

På grund af det anförda får jag alltså hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att, utan rubbning i öfrigt af nu gällande bestämmelser rörande aflöning åt lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor, statsbidrag må från och med år 1891 för dessa lärares och lärarinnors aflöning utgå med två tredjedelar af deras kontanta aflöning intill ett lönebelopp af högst 500 kronor, då sådan lärare eller lärarinna aflagt godkänd afgangsexamen vid ett statens folkskolelärareseminarium, samt att för nämnda ändamål höja nuvarande förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med det belopp, statsutskottet efter sakens närmare utredning kan finna skäligt föreslå.

Stockholm den 27 januari 1890.

Axel Wilh. Ljungman.
